

Styrelsen for Patientsikkerhed

Dato: 15-12-2023  
Enhed: Forvaltningsjura  
Sagsbeh.: Christine Voigt  
Christjansen  
Sagsnr.: 2023 - 2081  
Dok. nr.: 613004

## Svar på henvendelse til Indenrigs- og Sundhedsministeriet

Styrelsen for Patientsikkerhed har den 17. juli 2023 henvendt sig til Indenrigs- og Sundhedsministeriet med et spørgsmål om, hvorvidt det vil være lovligt for kommunerne at indgå et samarbejde med Styrelsen for Patientsikkerhed om, at kommunerne udfører de urinkontroller, som styrelsen kan pålægge autoriserede sundhedspersoner efter autorisationslovens bestemmelser i §§ 9 a og 10 a.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har forstået Styrelsen for Patientsikkerheds henvendelse således, at styrelsen ønsker ministeriets vurdering af følgende tre forhold:

- Hvorvidt der kan være lovmæssige barrierer for indgåelsen af et sådant samarbejde.
- Hvorvidt der er forskel på situationen, hvor urinkontrollerne foretages efter autorisationslovens § 9 a (afgørelse med vilkår), og situationen, hvor urinkontrollerne foretages efter autorisationslovens § 10 a (oplysning af en tilsynssag).
- Hvorvidt Styrelsen for Patientsikkerhed, såfremt kommunerne lovligt kan påtage sig opgaven, kan dække de omkostninger, opgaven vil medføre for kommunerne.

Styrelsen for Patientsikkerhed har oplyst, at styrelsen har haft drøftelser med KL, som forholder sig åbent over for, at styrelsen indgår et sådant samarbejde med kommunerne.

### 1. Autorisationsloven

Autorisationslovens § 7, nr. 1 og 2, har følgende ordlyd:

”§ 7. En autoriseret sundhedsperson kan fratages autorisationen efter § 11, hvis den pågældende må antages at være til fare for patientsikkerheden på grund af  
1) en fysisk tilstand, der gør den pågældende uegnet til udøvelse af erhvervet,  
2) sygdom eller misbrug af rusmidler el.lign., der midlertidigt eller varigt gør den pågældende uegnet til udøvelse af erhvervet, [...]”.

Autorisationslovens § 9 a, stk. 1, har følgende ordlyd:

”§ 9. Styrelsen for Patientsikkerhed kan undlade at indbringe en sag om autorisationsfratagelse, jf. § 7, nr. 1 og 2, og indskrænkning af virksomhedsområde, jf. § 8, stk. 2, for domstolene og undlade at træffe afgørelse om midlertidig autorisationsfratagelse, jf. § 9, stk. 1, jf. § 7, nr. 1 og 2, eller midlertidig indskrænkning af virksomhedsområde, jf. § 9, stk. 2, jf. § 7, nr. 1 og 2, på vilkår af at den pågældende autoriserede sundhedsperson i en nærmere fastsat periode overholder betingelser om behandling, kontrolforanstaltninger m.v. Styrelsen for Patientsikkerhed kan forlænge den fastsatte periode.”

Autorisationslovens § 10 a har følgende ordlyd:

”§ 10 a. Styrelsen for Patientsikkerhed kan, når der er begrundet mistanke om, at en autoriseret sundhedsperson er uegnet til udøvelsen af erhvervet som følge af forhold nævnt i § 7, nr. 1 og 2, give sundhedspersonen påbud om at lade sig underkaste undersøgelser og medvirke ved kontrolforanstaltninger samt at udlevere relevante helbredsoplysninger til brug for styrelsens oplysning af sagen.”

Af de almindelige bemærkninger til lovforslaget fremgår følgende<sup>1</sup>:

"Det kan for eksempel følge af et sådant påbud, at den pågældende sundhedsperson skal lade sig underkaste psykiatriske, neurologiske eller andre sagkyndige undersøgelser, medvirke ved kontrolforanstaltninger, herunder alkoholbehandling eller afgive urinprøver, eller udlevere relevante helbredsoplysninger m.v.

Et sådant påbud skal stå i et rimeligt forhold til den fysiske tilstand, sygdom eller misbrug, som Styrelsen for Patientsikkerhed ønsker at undersøge. Det kunne for eksempel være et påbud om at lade sig undersøge ved en speciallæge i psykiatri eller påbud om at møde i Styrelsen for Patientsikkerheds regionale embedslægeinstitution til urinprøvekontrol."

Af bemærkningerne til den foreslåede § 10 a fremgår følgende<sup>2</sup>:

"De i bestemmelsen nævnte kontrolforanstaltninger kan være urinkontrol til belysning af, om vedkommende er påvirket af alkohol eller medicin eller indtager diverse lægemidler. Der vil her typisk blive udstedt påbud om et urinkontrolforløb med henblik på, at vedkommende sundhedsperson sandsynliggør, at han er inde i et stabilt forløb og ikke længere er aktiv misbruger eller psykisk syg. Men bestemmelsen kan også anvendes til belysning af, om en begrundet mistanke om, at vedkommende er misbruger eller psykisk syg er korrekt."

## 2. Kommunalfuldmagtsreglerne

En kommunes adgang til uden lovhjemmel at gennemføre foranstaltninger efter kommunalfuldmagtsreglerne er blandt andet afgrænset af, hvad der traditionelt er betegnet som et almennytteskriterium. Dette kriterium indebærer, at en kommune som udgangspunkt kun kan gennemføre foranstaltninger, der kommer alle kommunes borgere eller en sagligt afgrænset kreds af kommunens borgere til gode.<sup>3</sup>

En kommune kan på grundlag af kommunalfuldmagtsreglerne i almindelighed kun udføre eller støtte en aktivitet i det omfang, der er en lovlig kommunal interesse i aktiviteten.<sup>4</sup>

Det er i de kommunale tilsynsmyndigheders praksis og i den juridiske litteratur blandt andet antaget, at kommuner efter kommunalfuldmagtsreglerne lovligt kan varetage opgaver, der er begrundet i hensynet til folkesundheden.<sup>5,6</sup>

---

<sup>1</sup> Jf. lovforslag nr. 184 af 28. april 2016.

<sup>2</sup> Jf. lovforslag nr. 184 af 28. april 2016.

<sup>3</sup> Karsten Revsbech m.fl., Kommunernes Opgaver, 4. udgave, 2023, s. 81-84.

<sup>4</sup> Karsten Revsbech m.fl., Kommunernes Opgaver, 4. udgave, 2023, s. 84.

<sup>5</sup> Inger Mortensen og Dario Silic, Kommunalfuldmagtsreglerne i praksis, 2004, s. 113-124.

<sup>6</sup> Se f.eks. Indenrigsministeriets brev af 1. oktober 1996 til en landsdækkende helseinteresseorganisation, offentliggjort i Resumédata-basen 96.3.15, link: [96.3.15. Om hvorvidt en kommunes støtte til en selvejende institutions etablering og drift af motions- og fitnesscentre i kommunen påførte andre private centre urimelig konkurrence](#)

Efter de nævnte regler antages endvidere, at de opgaver, som en kommune kan påtage sig, som udgangspunkt skal være geografisk afgrænset til den pågældende kommunes område (det såkaldte lokalitetsprincip). En kommune kan således som udgangspunkt kun gennemføre foranstaltninger, der er begrundet i almene interesser hos kommunens egne borgere.<sup>7</sup>

I forbindelse med kommuners opgavevaretagelse må der desuden foretages en grænsedragning i forhold til andre administrative niveauer (det regionale og statslige niveau), jf. det såkaldte opgavefordelingsprincip. En kommune må således ikke varetage opgaver, som er henlagt til et andet administrativt niveau.<sup>8</sup>

### **3. Indenrigs- og Sundhedsministeriets vurdering**

1. Det følger af legalitetsprincippet, at kommuners dispositioner skal have hjemmel i lovgivningen. Lovgivningen kan være den skrevne lovgivning eller almindelige kommunalretlige grundsætninger om kommuners opgavevaretagelse, de såkaldte kommunalfuldmagtsregler. Det bemærkes i den forbindelse, at det er frivilligt for en kommune, om den vil varetage opgaver og hensyn, som har hjemmel i kommunalfuldmagtsregler.

Med autorisationslovens bestemmelser om urinkontroller kan en sundhedsperson blive pålagt "at lade sig underkaste undersøgelser". Det er ikke nærmere reguleret i autorisationsloven, hvilke myndigheder eller på hvilket administrativt niveau opgaven med urinkontroller kan eller skal varetages. Bestemmelsen retter sig efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse mod den pågældende sundhedsperson, som er adressat for påbuddet. Bestemmelsen pålægger derimod ikke Styrelsen for Patientsikkerhed eller andre myndigheder en pligt til at foranstalte, at denne undersøgelse eller kontrol gennemføres. De nævnte eksempler i de almindelige bemærkninger til lovforslaget understreger desuden, at kontrollen vil kunne foretages på en række ikke på forhånd definerede steder. Det kan således konstateres, at den skrevne lovgivning ikke regulerer spørgsmålet om, hvorvidt opgaven lovligt kan varetages på kommunalt niveau.

2. Svaret på spørgsmålet må derfor vurderes efter almindelige kommunalretlige grundsætninger om kommuners opgavevaretagelse (kommunalfuldmagten).

Det kan generelt konstateres, at opgaven med varetagelse af urinkontroller har til formål at varetage hensynet til patientsikkerhed ved at sikre, at autoriserede sundhedspersoner ikke har et misbrug af rusmidler eller lignende, der midlertidigt eller varigt gør den pågældende uegnet til udøvelse af erhvervet, jf. herved § 7, nr. 2, i autorisationsloven.

Opgaven med varetagelse af urinkontroller er dermed med til at understøtte, at autoriserede sundhedspersoner kan levere den fornødne kvalitet i behandlingen. Herved varetages foruden et hensyn til folkesundheden også et hensyn til borgerens tillid til de sundhedspersoner, som behandler dem.

Det er Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse, at der består en lovlig kommunal interesse i at varetage sådanne hensyn, jf. også almennyttetekriteriet.

---

<sup>7</sup> Karsten Revsbech m.fl., Kommunernes Opgaver, 4. udgave, 2023, s. 94-98.

<sup>8</sup> Karsten Revsbech m.fl., Kommunernes Opgaver, 4. udgave, 2023, s. 99-103.

Opgaven med varetagelse af urinkontroller er ikke henlagt til en bestemt myndighed eller til et bestemt administrativt niveau i medfør af autorisationsloven. Det er i øvrigt Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse, at opgaven ikke mest naturligt kan antages at henhøre til et bestemt administrativt niveau, jf. opgavefordelingsprincippet. Opgavefordelingsprincippet står på den baggrund ikke i vejen for, at kommunerne kan varetage opgaven med urinkontroller.

Som følge af lokalitetsprincippet, jf. ovenfor, er det Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse, at urinkontrollerne som udgangspunkt vil skulle udføres af den kommune, hvori den pågældende sundhedsperson arbejder. Herved varetages hensynet til, at kommunens opgaveudførelse i det væsentligste kommer kommunens egne borgere til gode. Såfremt den pågældende sundhedsperson arbejder på f.eks. et regionalt sygehus eller lignende, hvor vedkommende derfor naturligt behandler personer fra flere forskellige kommuner, bør det imidlertid være op til den pågældende sundhedsperson selv at vælge, hvorvidt vedkommende ønsker at få foretaget urinkontrollen i sin bopælskommune eller i den kommune, hvori vedkommende arbejder.

På baggrund af ovenstående betragtninger er det Indenrigs- og Sundhedsministeriets vurdering, at kommunerne med hjemmel i kommunalfuldmagtsreglerne lovligt kan udføre de urinkontroller, som Styrelsen for Patientsikkerhed kan pålægge sundhedspersoner i henhold til autorisationslovens bestemmelser. Indenrigs- og Sundhedsministeriet finder, at der ikke er forskel på, om urinkontrollerne udføres efter autorisationslovens §§ 9 a eller 10 a.

De nærmere retningslinjer for kommunernes varetagelse af opgaven med urinkontroller må aftales mellem Styrelsen for Patientsikkerhed og kommunerne.

Ministeriet kan i øvrigt oplyse, at der ikke lovmæssigt er noget til hinder for, at Styrelsen for Patientsikkerhed inden for styrelsens nuværende bevilling dækker de omkostninger, som opgavevaretagelsen vil medføre for kommunerne.

Med venlig hilsen

Christine Voigt Christjansen